

Strasbūras, 2023 04 18
COM(2023) 212 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI
dėl Bendro priežiūros mechanizmo, sukurto pagal Reglamentą (ES) Nr. 1024/2013

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Bendro priežiūros mechanizmo, sukurto pagal Reglamentą (ES) Nr. 1024/2013

1. Įvadas

1.1. Ataskaitos tikslai

Bendras priežiūros mechanizmas (BPM) buvo sukurtas 2014 m. lapkričio mėn., kaip pirmas svarbus žingsnis bankų sąjungos link, siekiant užtikrinti kokybišką kredito įstaigų priežiūrą Europos Sąjungoje, logiškai ir veiksmingai įgyvendinti ES politiką dėl prudenčios kredito įstaigų priežiūros ir nuosekliai taikyti bendrą taisyklių sąvadą. BPM parengtas kaip integruota struktūra, jungianti Europos Centrinį Banką (ECB), kaip viršvalstybinę instituciją, ir nacionalines kompetentingas institucijas (NKI), veikiančias euro zonos valstybėse narėse ir tose valstybėse narėse, kurios yra sudariusios glaudaus bendradarbiavimo susitarimą su ECB.

BPM veikimas ir užduotys grindžiami reglamentu, kuriuo Europos Centriniam Bankui pavedami specialūs uždaviniai, t. y. Reglamentu (ES) Nr. 1024/2013 (toliau – BPM reglamentas). Šiame reglamente reikalaujama, kad Komisija¹ kas trejus metus atliktų plačią BPM reglamento bendrojo taikymo peržiūrą. Šios peržiūros tikslas – nustatyti galimą poveikį sklandžiam vidaus rinkos veikimui.

Pirmoji peržiūra buvo užbaigta 2017 m., o Komisijos ataskaita buvo paskelbta 2017 m. spalio mėn.² Antrąją peržiūrą reikėjo atlikti 2020 m., bet dėl COVID-19 pandemijos ir dėl to, kad pirmenybė buvo teikiama su 2021 m. bankų sektoriaus dokumentų rinkiniu susijusiam darbui, ji buvo atidėta iki 2022 m. Dabar Komisija skelbia šios antrosios peržiūros ataskaitą.

1.2. Peržiūros taikymo sritis

Atliekant peržiūrą atsižvelgiama į 2017 m. BPM peržiūros ataskaitoje nustatytus faktus, siekiant įvertinti, ar tinkamai pašalinti tuo metu nustatyti trūkumai. Ji taip pat apima tas BPM reglamento 32 straipsnio taikymo sritis, kurios per 2017 m. peržiūrą nebuvo vertinamos, nes tuo metu nebuvo pakankamai informacijos išvadoms padaryti (pvz., nebuvo glaudaus bendradarbiavimo susitarimų atvejų, kuriuos būtų buvę galima nagrinėti). Be to, peržiūros metu daug dėmesio skiriama konkrečioms prioritetinėms su finansiniu bankų sektoriaus stabilumu susijusiems pokyčiams ir rizikai, t. y.:

- kompetencijos ir tinkamumo vertinimui – svarbiai priežiūros priemonei, kurią sudaro daug ECB valdančiosios tarybos bankų priežiūros srityje priimtų sprendimų;

---

¹ [BPM reglamento](#) 32 straipsnis.

² [2017 m. BPM peržiūros ataskaita](#).

- su klimatu ir aplinkos, socialiniais bei valdymo (ASV) veiksniais susijusiai rizikai – klimato kaita vis labiau kenkia ekonomikai ir artimiausiais metais gali sukelti labai didelę grėsmę finansiniam stabilumui;
- pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo rizikai – labai svarbiam ES politinės darbotvarkės klausimui;
- trečiųjų šalių grupėms po „Brexit’o“ – priežiūros sunkumams, kurių atsiranda keliems dideliems trečiųjų šalių bankams steigiant naujas patronuojamąsias įmones ES;
- IRT ir kibernetiniam saugumui kylančiai rizikai – atsižvelgiant į padidėjusią finansinių paslaugų skaitmenizaciją ir didelę geopolitinę įtampą.

Peržiūros procesą sudarė i) dokumentų ir duomenų analizė, ii) iš BPM gautos informacijos peržiūra, iii) neoficialūs pokalbiai su visomis Bendrame priežiūros mechanizme dalyvaujančiomis NKI ir jame nedalyvaujančiomis Europos Sąjungos NKI, iv) neoficialūs pokalbiai su Europos bankininkystės institucijos (EBI) ir Bendros pertvarkymo valdybos (BPV) atstovais ir v) neoficialios diskusijos su sektoriaus suinteresuotaisiais subjektais.

Dokumentų ir duomenų analizės metu Komisijos atstovų grupė peržiūrėjo daug viešai prieinamų dokumentų ir Europos Centrinio Banko pateiktus dokumentus (pvz., vadovus, procedūrų aprašymus ir pristatymus). Per visą procesą grupė ne kartą bendravo su ECB darbuotojais, taip pat apsilankiusi vietoje, Europos Centriniam Banke.

Per neoficialius susitikimus su atstovais iš visų 21 NKI, kurios dalyvauja Bendrame priežiūros mechanizme arba yra sudariusios su juo bendradarbiavimo susitarimus, gauta naudingų atsiliepimų apie bendrąją BPM padėtį NKI požiūriu, BPM veiklą ir prioritetines peržiūros sritis. Be to, per neoficialius susitikimus su šešių Bendrame priežiūros mechanizme nedalyvaujančių Europos Sąjungos NKI atstovais buvo naudinga išgirsti jų nuomonę apie bendradarbiavimą su BPM.

Komisija taip pat susitiko su kelių sektoriaus organizacijų³ atstovais, siekdama aptarti jų nuomonę apie BPM veikimą ir į peržiūros taikymo sritį patenkančias prioritetines sritis.

1.3. Pagrindinės išvados ir ataskaitos struktūra

Atlikusi peržiūrą Komisija daro išvadą, kad apskritai BPM veikia gerai. Jis tapo brandžia, įsitvirtinusia priežiūros institucija, įgyvendinančia tikslus, kurie buvo nustatyti ją steigiant. Jis padeda užtikrinti, kad bankai būtų gerai pasirengę ir turėtų pakankamai kapitalo ekonomikos ir finansų krizėms įveikti. Per COVID-19 krizę paaiškėjo, kad jis sparčiai prisitaiko prie priežiūros iššūkių ir taip pat užtikrina kokybišką ir aktyvią bankų priežiūrą. ECB ir NKI bendradarbiavimas Bendrame priežiūros mechanizme veikia gerai. Atsiliepimai apie glaudaus bendradarbiavimo veikimą taip pat yra teigiami.

Ataskaitos struktūra: 2 skirsnyje pristatoma ES priežiūros ir BPM veikimo istorinė perspektyva ir kelias, kaip BPM tapo brandžia, įsitvirtinusia priežiūros institucija. 3 skirsnyje daugiausia dėmesio skiriama bendradarbiavimo aspektams, kurie yra BPM pagrindas. 4 skirsnyje vertinama priežiūros veiklos kokybė ir veiksmingumas, ypač atsižvelgiant į neseniai patirtą

³ Vyko diskusijos su pagrindinėmis Europos lygmeniu veikiančiomis bankų asociacijomis, pvz., Europos bankų federacija, Europos finansų rinkų asociacija, Europos taupomųjų ir mažmeninės bankininkystės bankų grupe, Europos valstybinių bankų asociacija ir Europos statybos draugijų federacija.

COVID-19 krizę, karą Ukrainoje ir kylančią riziką. 5 skirsnyje nagrinėjamas BPM poveikis vidaus rinkos veikimui. Galiausiai 6 skirsnyje apibendrinamos peržiūros išvados.

2. Istorinė perspektyva ir atsižvelgimas į ankstesnę ataskaitą

2.1. Apžvalga

2014 m. pradėjęs veikti BPM reiškė svarbų bankų priežiūros vykdymo euro zonoje pokytį. 2013 m. priėmus BPM reglamentą ir atlikus svarbių euro zonos bankų turto kokybės patikrinimus, 2014 m. ECB prisiėmė atsakomybę prižiūrėti bankų sąjungoje įsisteigusias kredito įstaigas. Jis tiesiogiai prižiūri svarbias įstaigas (SI), kurias nuo 2023 m. sausio 1 d. sudaro 111 bankų, veikiančių bankų sąjungoje dalyvaujančiose šalyse. Šiems tiesiogiai prižiūrimiems bankams tenka 82 proc. viso dalyvaujančiose šalyse esančio bankų turto⁴. Mažiau svarbias įstaigas (MSI), prižiūrint Europos Centriniam Bankui, prižiūri NKI. Be to, kompetenciją priimti visus reikiamus sprendimus dėl bendrų tiek svarbioms, tiek mažiau svarbioms įstaigoms taikomų procedūrų (pvz., leidimų išdavimo ir kvalifikuotųjų akcijų paketų), turi vien ECB. Jis taip pat išsaugo galią tiesiogiai prižiūrėti bet kurias MSI, kad būtų užtikrintas nuoseklus aukštų priežiūros standartų taikymas bankų sąjungoje⁵. Ši sistema grindžiama stipria centrine organizacija – ECB Bankų priežiūros tarnyba – ir sklandžiu ECB ir NKI veiklos koordinavimu bei bendradarbiavimu.

Sukūrus BPM, reikėjo naujos valdymo struktūros ir naujų procesų bei priemonių, taip pat suformuoti naujovišką požiūrį į bankų priežiūrą. Kad galėtų įgyvendinti kokybišką priežiūros praktiką, per pirmuosius kelerius metus ECB turėjo parengti savo priežiūros taisyklių sąvadą.

2020 m. spalio mėn. ECB iš dalies pakeitė ECB Bankų priežiūros tarnybos vidaus organizaciją. NKI ir kitų suinteresuotųjų subjektų teigimu, ši organizacijos pertvarka pagerino BPM priežiūros vykdymą, gebėjimą daryti pažangą ir priimti iššūkius.

Šie pokyčiai žymi tolesnį perėjimą prie geresnės rizika grindžiamos priežiūros, taip pat priežiūros strategijos, rizikos valdymo funkcijos ir centralizuotai koordinuojamų teminių priežiūrinių patikrinimų vaidmens sustiprinimą. Buvo siekiama užtikrinti veiksmingesnę priežiūrą ir didesnę priežiūros rezultatų nuoseklumą, taip pat padidinti priežiūros veiksmų skaidrumą ir nuspėjamumą.

2.2. Veiksmai po anksčiau nustatytų faktų

Komisijos grupė patikrino veiksmus, kurių ECB ėmėsi dėl 2017 m. BPM peržiūros ataskaitoje nustatytų faktų, ir nustatė, kad apskritai jie buvo veiksmingi. Svarbiausi iš jų pristatyti ir įvertinti toliau, o kiti įtraukti į specialiai jiems skirtus ataskaitos skirsnius (pvz., kompetencijos ir tinkamumo vertinimas, bendradarbiavimas Bendrame priežiūros mechanizme)⁶.

---

⁴ Prižiūrimų subjektų sąrašas (naujausia 2023 m. sausio mėn. redakcija) pateiktas adresu <https://www.bankingsupervision.europa.eu/banking/list/html/index.lt.html>.

⁵ [BPM reglamento](#) 6 straipsnis.

⁶ Kai kurie labai specifiniai nustatyti faktai aptariamai kartu su kituose skirsniuose aptariamais nustatytais faktais: neefektyvus su sprendimų priėmimo procesu susijęs išteklių naudojimas [3.7 ir 4.5 skirsniai], nepakankamas jungtinių priežiūros grupių darbuotojų skaičius arba kalbų mokėjimas [3.2 skirsnis].

Kalbant apie **vidaus modelių patvirtinimą**, į 2017 m. BPM peržiūros ataskaitą buvo įtrauktas išsamus ECB ir NKI naujų modelių patvirtinimo proceso (toliau – modelių patvirtinimo procesas) ir nuolatinės esamų modelių peržiūros (tikslinė vidaus modelių peržiūra, angl. TRIM) vertinimas. Joje taip pat nurodyta, kad, kadangi modelių patvirtinimo ir peržiūros padaliniai buvo kuriami, patvirtinimas pradiniam etape galbūt užtruko ilgiau, todėl išaugo nebaigtų modelių patvirtinimo procedūrų skaičius. Vis dėlto BPM buvo tikras dėl to, kad ateityje ši atsilikimą pajėgs įveikti. Nuo tada BPM diegė modelių tyrimo ir patvirtinimo procesų racionalizavimo procesus. Juos sudaro i) modeliams tirti skirta naujo intensyvumo sistema ir paprastesnis mažiau reikšmingiems prašymams skirtas patvirtinimo procesas, kuriam taikoma EBI vidaus reitingais grindžiama (angl. IRB) taisymo programa, ii) su nauja įsipareigojimų neįvykdymo apibrėžtimi susijusių prašymų patenkinimas atliekant vertinimus pagal pateiktą informaciją, iii) kai kurių prašymų patvirtinti modelius įtraukimas į TRIM tyrimų taikymo sritį ir iv) nuo 2021 m. kredito rizikos aspektu pirmenybės teikimas su naujų EBI parengtų reguliavimo produktų, kuriuos būtų galima vertinti atliekant vidaus modelių tyrimus, įgyvendinimu susijusių patvirtinimo prašymų vertinimui. Šios iniciatyvos padėjo pašalinti kai kurį su modelių patvirtinimų trukme susijusį susirūpinimą.

Vis dėlto pripažįstama, kad modelių paraiškų ir pakeitimų prašymų nagrinėjimo pajėgumai BPM lygmeniu yra nepakankami, nes trūksta išteklių, o kai kuriose srityse – specialių gebėjimų (pvz., rinkos rizikos modelių), todėl vis dar vėluojama. Šį aspektą nurodė tiek sektoriaus suinteresuotieji subjektai, tiek pats ECB. Pastaraisiais metais patvirtinti modelius taip pat buvo vėluojama dėl išaugusio po „Brexit“o“ naujai įsisteigusiu trečiųjų šalių bankų modelių paraiškų skaičiaus.

Be to, modelius prašę patvirtinti bankai institucijai prieš pat pradėdami modelių peržiūrą arba net pradėję tyrimą institucijai kai kada pranešė, kad, jiems nepavyko užbaigti savo modelių diegimo taip, kaip tikėjosi. Todėl misijas teko nutraukti, o BPM negalėjo taip greitai perskirstyti išteklių kitoms misijoms.

Ši sritis tebėra kritinė, nes, vėluojant patvirtinimo procesui, gali būti taikomi netinkami modeliai arba nepakankamai įvertinama rizika. Vis dėlto vargu ar priežiūros institucijai praktiškai įmanoma turėti pakankamai išteklių, kad būtų galima iškart atsižvelgti į labai skirtingus bankų prašymus, susijusius su modelių paraiškomis, įskaitant modelių pakeitimus.

Ankstyvosios intervencijos priemonių ir pareiškimo dėl žlugimo arba galimo žlugimo klausimu BPM sudarė su BPV persvarstyta susitarimo memorandumą. Jis sudarė sąlygas glaudesniai bendradarbiavimui bankų krizių valdymo srityje. Svarstoma imtis keleto tolesnių veiksmų, kuriais būtų galima užtikrinti dar sklandesnį bendradarbiavimą, o tai rodo, kad ECB ir BPV bendradarbiavimas laikui bėgant intensyvėja ir didėja patirtis. Vienas iš aspektų, į kurių atkreiptas dėmesys, yra ECB ir BPV dalyvavimo atitinkamai viena kitos valdybose asimetrija. ECB yra nuolatinis stebėtojas BPV vykdomuosiuose ir plenariniuose posėdžiuose (kaip pavesta Bendro pertvarkymo mechanizmo reglamento 43 straipsnio 3 dalimi), o BPV į BPM priežiūros valdybą gali būti kviečiama tik kaip stebėtoja konkrečiais darbotvarkės klausimais. Praktiškai ECB, siekdamas užtikrinti, kad Bendroji pertvarkymo valdyba dalyvautų visose su jo užduotimis susijusiose diskusijose, kviečia ją į diskusijas dėl atskirų bankų ir horizontaliųjų bei politikos klausimų. Šis reguliarus BPV atstovo dalyvavimas BPM priežiūros valdyboje gerina abiejų organizacijų tarpusavio bendradarbiavimą.

Atliekant pirmąją peržiūrą buvo pripažinti BPM rezultatai, pasiekti nuosekliai taikant **priežiūrinio tikrinimo ir vertinimo procesą (SREP)** ir sparčiai įtraukiant reguliavimo pokyčius į savo metodiką. Tolesnė pažanga padaryta keliose srityse, ypač gerinant komunikaciją su NKI dėl metodų, taikomų siekiant horizontaliuoju lygmeniu pritaikyti jungtinių priežiūros grupių (JPG) siūlomus SREP sprendimus ir įtraukiant EBI atsiliepimus, pateiktus atliekant konvergencijos vertinimo darbą. Dabartinis SREP bandomosios metodikos testavimas, vykdomas siekiant taikyti pagrindinį SREP kaip numatytąją metodiką, kurią papildytų bent kas trejus metus vykdomas išsamus SREP, rodo tolesnę perėjimą prie tokio priežiūros proceso, per kurį daugiausia dėmesio skiriama išskirtinei bankų rizikai, papildant pagrindinį vertinimą, kuris turėtų labiau tikti konkrečiai su bankais susijusiam SREP pobūdžiui. Svarbu, kad SREP metu priimami sprendimai, įskaitant tuos, kurie yra susiję su lyginimo su kitais bankais analize, susijusiems suinteresuotiesiems subjektams būtų pranešami skaidriai, siekiant užtikrinti informacijos keitimosi su bankais kokybę ir jų supratimą apie priežiūros institucijų lūkesčius ir laukiamus rezultatus.

Kredito rizikos srityje, ypač dėl neveiksnių paskolų, pirmosios BPM peržiūros ataskaitoje buvo atkreiptas dėmesys į tai, kad ECB gali didinti jo priežiūros priemonėmis besinaudojančių bankų atidėjinių dydį⁷, laikydamasis taikomos apskaitos sistemos apribojimų. Atlikus peržiūrą paaškinėjo, kad, siekdamas paskatinti bankus kredito rizikai taikyti rizika pagrįstą atidėjinių politiką, ECB pirmiausia stengiasi juos įtikinti, o apie pageidaujamus rezultatus praneša nustatydamas priežiūros lūkesčius. Pavyzdžiui, COVID-19 pandemijos pradžioje Europos Centrinis Bankas bankų generaliniams direktoriams išsiuntė laišką⁸, kuriame pateiktos papildomos gairės ir nurodyti su kredito rizikos valdymu susiję priežiūros lūkesčiai.

Dėl **keitimosi informacija su Europos Audito Rūmais (Audito Rūmai)** pirmojoje BPM peržiūros ataskaitoje Europos Centriniam Bankui buvo siūloma pradėti taikyti efektyvesnę keitimosi informacija su Audito Rūmais sistemą. Į šį siūlymą ECB atsižvelgė sudarydamas su Audito Rūmais tarpinstitucinį susitarimą dėl keitimosi informacija⁹.

Dėl **Administracinės peržiūros valdybos (APV)** pirmosios peržiūros ataskaitoje buvo atkreiptas dėmesys į galimus pranašumus, kuriuos būtų galima užtikrinti didinant sprendimų skaidrumą, pvz., skelbiant sprendimų santraukas ECB svetainėje, kartu tinkamai laikantis konfidencialumo taisyklių. Iš tikrųjų skaidrumas apskritai padidėjo, iš dalies todėl, kad ECB Bankų priežiūros tarnybos svetainėje pateikta daugiau paaškinimų apie tai, kaip APV veikė per pastaruosius kelerius metus, įskaitant nagrinėtus klausimus ir savo jurisprudencijos aspektus.

Galiausiai per pirmąją peržiūrą buvo nustatyta, kad ECB galėtų apsvarstyti galimybę padidinti savo **mokesčių metodikos** proporcingumą. Didžiąja dalimi tai įgyvendinta peržiūrėjus Priežiūros mokesčių reglamentą¹⁰ – ta peržiūra įgyvendinama nuo 2020 m. mokesčių

---

⁷ BPM sistemoje bankų priežiūros kompetentingos institucijos neturi įgaliojimo nustatyti konkrečių apskaitos standartais grindžiamų nuostatų. Vis dėlto rizikos ribojimo sistemoje nurodytos esamos priemonės, kuriomis galima daryti įtaką bankų atidėjinių dydžiui, jei apskaitos tvarka yra nepakankamai pagrįsta rizika ir dėl jos prižiūrimiems bankams galėtų kilti su rizikos ribojimu susijusi grėsmė.

⁸ [Laiškas generaliniams direktoriams](#).

⁹ ECB ir Audito Rūmų tarpinstitucinis susitarimas dėl keitimosi informacija – [MOU ECA-ECB.pdf](#).

¹⁰ [Priežiūros mokesčių reglamentas](#).

laikotarpio. Be kitų metodinių patobulinimų, pagal naująjį procesą nustatyta minimalios mokesčio už ECB priežiūrą dalies nuolaida mažesnėms MSĮ.

3. Bendradarbiavimo aspektai

3.1. Apžvalga

Geras BPM veikimas ir institucijos vadovavimo ES bankų priežiūrai sėkmė labai priklauso nuo ECB ir NKI tarpusavio bendradarbiavimo, veiklos koordinavimo ir nuolatinio keitimosi informacija. Peržiūros metu nustatyta, kad pastaraisiais metais Europos Centriniam Bankui, kiek tai buvo įmanoma atsižvelgiant į esamus žmogiškuosius išteklius, pavyko pagerinti bendradarbiavimą su NKI ir skatinti įvairias organizacines bei veiklos iniciatyvas, kuriomis siekiama pagerinti koordinavimą ir komunikaciją daugumoje priežiūros sričių.

Per diskusijas NKI apskritai gyrė pagerėjusią bendradarbiavimo su ECB kokybę. Jos akcentavo, be kita ko, nacionalinėms kompetentingoms institucijoms teikiamą paramą ir mokymus, konstruktyvų ir pragmatišką keitimasi informacija tinkluose ir galimybę naudotis BPM sukurtomis IT priemonėmis, kurios palengvina nuoseklų ataskaitų teikimą ir priežiūrinį tikrinimą. Taip pat pripažįstama, kad, padidėjus priežiūros veiklos sudėtingumui, kuris taip pat matyti iš to, kad imamas daugiau naujų priežiūros iniciatyvų, reikia daug išteklių tiek ECB, tiek NKI lygmenimis. Neturint šių išteklių, reikia įgyvendinti priežiūros procesų optimizavimo sprendimus.

Padidėjus priežiūros atsakomybei, ECB taip pat turėjo daugiau dėmesio skirti tiems aspektams, dėl kurių kyla didesnė rizika bendram finansiniam stabilumui. Todėl kai kurios iniciatyvos, kurios nacionalinėms kompetentingoms institucijoms gali atrodyti esančios prioritetinės (pvz., MSĮ priežiūros gairių atnaujinimas), kai kada buvo atidėtos.

Sektoriaus asociacijų atsiliepimuose atkreiptas dėmesys į kai kurias sritis, kuriose BPM galėtų patobulėti siekdamas pagerinti mainus su prižiūrimomis įstaigomis ir geriau informuoti apie savo strategiją bei tikslus individualiu lygmeniu ir visame sektoriuje. Viena iš sričių, kurioje sektorius laukia patobulinimų, yra geresnė komunikacija, ypač apie teminių peržiūrų ir apklausų, kurias atliekant bankams kartais reikia daug išteklių ir laikyti trumpų terminų, taikymo sritį ir tikslus. Kai kurie sektoriaus suinteresuotieji subjektai taip pat pageidautų sistemingesnės komunikacijos apie SREP metu atliktos lyginamosios analizės ir teminių peržiūrų rezultatus.

3.2. Tiesioginė svarbių įstaigų priežiūra

BPM tiesioginę SĮ priežiūrą vykde **veiksmingai ir laiku**, net ypatingomis aplinkybėmis (pvz., vykdydamas pragmatinę SREP per COVID-19 pandemiją) ir **atsižvelgė į naujų rūšių riziką** (pinigų plovimą ir terorizmo finansavimą, kibernetiniam saugumui kylančią riziką, ASV veiksnius).

Pagrindinis SĮ priežiūros ramstis yra **jungtinės priežiūros grupės (JPG)**, kurias sudaro ECB ir NKI darbuotojai. NKI ir sektoriaus suinteresuotųjų subjektų atsiliepimai rodo, kad dabartinė JPG priežiūros struktūra apskritai yra veiksminga ir pasižymi aiškiais atskaitomybės ryšiais bei aiškiais apibrėžtomis atsakomybės sritimis. Keliais konkrečiais atvejais jungtinėms priežiūros grupėms trūko konkrečių gebėjimų (pvz., kalbos, techninės patirties). BPM reguliariai vertina,

kokių gebėjimų šiose grupėse trūksta, kad būtų galima išmokyti darbuotojus, jei tai įmanoma, arba pasamdyti naujų specialistų.

Dabartinis SREP plėtojamas pereinant nuo išsamios, visa apimančios veiklos prie labiau rizika grindžiamo proceso. Todėl JPG daugiau laiko gali skirti pagrindinei išskirtinei kiekvienos SĮ rizikai. Lyginamoji analizė, kurią ECB horizontalieji padaliniai atlieka per visą SREP, sudaro sąlygas nuosekliai ir darniai taikyti SREP sprendimus. Nuo tada, kai buvo atlikta paskutinė peržiūra, NKI aktyviau dalyvavo procese, ypač kalbant apie metodus, kurie taikomi horizontaliuoju lygmeniu, siekiant pakoreguoti JPG siūlomus SREP sprendimus.

Be to, BPM rengė priežiūros metodiką ir procedūras, ypač dėl **2 ramsčio reikalavimų ir 2 ramsčio gairių** taikymo, kad vykdydamas priežiūrai galėtų laikytis suderinto požiūri. Šis priežiūros procesų derinimas apima ir patikrinimų vietoje rezultatus.

Prieš pandemiją ir pandemijos metu ECB nustatė, kad su finansinio svarto paskolomis susijusi veikla daro SĮ labai pažeidžiamas, todėl reikia ją išsamiau tikrinti ir imtis tolesnių veiksmų¹¹. Smarkus finansinio svarto paskolų augimas ir didelė šiems sandoriams būdinga rizika, didėjanti, be kita ko, dėl susitarimų (angl. *covenants*) stokos, mažesnės reitingų kokybės ir bankų rizikos valdymo trūkumų, paskatino ECB nustatyti, kad finansinio svarto finansavimas yra priežiūros prioritetas (2022–2024 m.).

Atsižvelgdamas į palūkanų normų aplinkos pokyčius, ECB nuo antrojo 2021 m. pusmečio pirmenybę taip pat teikė palūkanų normų rizikos ir kredito maržos rizikos valdymo patikrinimams¹². Šią riziką ECB įtraukė į savo 2022 m. priežiūros prioritetus.

3.3. Netiesioginė mažiau svarbių įstaigų priežiūra

Per dvišalius mainus NKI teigiamai atsiliepė apie bendradarbiavimo su ECB kokybę MSĮ priežiūros srityje, taigi gerų su šiuo aspektu susijusių rezultatų nuo 2017 m. peržiūros tapo dar daugiau. NKI nurodė, kad labai patobulintos šios sritys:

- nuolat gerėja NKI ir ECB šalių padalinių diskusijų kokybė ir dažnumas (praktiškai jas palengvina darbas virtualioje aplinkoje);
- sukurti vyresniosios vadovybės tinklai, kuriuose galima aptarti politikos įgyvendinimą;
- naujieji horizontalieji BPM padaliniai padeda derinti priežiūros veiklą;
- savanoriškai naudojamosi MSĮ skirtu informacijos valdymo sistemos (angl. IMAS) portalu.

Mažiau svarbioms įstaigoms skirtą priežiūros metodiką, dėl kurios buvo susitarta BPM lygmeniu, NKI apskritai perėmė, laikydamosi tam tikro proporcingumo. NKI atkreipė dėmesį į tai, kad MSĮ metodika, kuri joms yra labai svarbi siekiant užtikrinti priežiūros nuoseklumą, nėra išsamiai atnaujinama kasmet (paskutinė išsami peržiūra buvo atlikta 2020 m.). Vis dėlto neseniai buvo persvarstyti konkretūs MSĮ metodikos elementai, pvz., IT rizikos įtraukimas į veiklos riziką. 2023 m. į MSĮ metodiką bus įtrauktos priežiūros gairės dėl pinigų plovimo ir

¹¹ ECB paskelbė svarbių įstaigų generaliniams direktoriams išsiųstą laišką, kuriame, remiantis 2017 m. paskelbtomis gairėmis, buvo nurodyti su finansinio svorto sandoriais susiję priežiūros lūkesčiai ([Finansinio svorto sandoriai](#)).

¹² Šis dėmesys palūkanų normos rizikos valdymui itin svarbus atsižvelgiant į sunkumus, kuriuos kai kurie vidutinio dydžio JAV bankai patyrė 2023 m. kovo – balandžio mėn.

terorizmo finansavimo rizikos įtraukimo. Be to, per dvišalius pokalbius su NKI buvo patvirtinta, kad skiriasi MSĮ, ypač mažųjų ir nesudėtingų įstaigų priežiūrinio tikrinimo dažnumas.

Kai kurias savanoriškai nustatytas iniciatyvas būtų pravartu toliau plėtoti, pvz., IMAS būtų galima taikyti visoms didelės rizikos ir didelio poveikio MSĮ ir kai kuriems kitiems nuolatinės MSĮ priežiūros elementams, jei šių MSĮ rizikos profilis pateisina glaudų bendradarbiavimą su ECB. IMAS būtų galima pradėti taikyti ir mažiems pagal rizikingo verslo modelį veikiantiems bankams, nes naudodamasis šia atsargumo priemone ECB galėtų atidžiau prižiūrėti įstaigas, o prireikus – perimti tiesioginę konkrečių įstaigų priežiūrą.

Tiek SĮ, tiek MSĮ priežiūros klausimu kai kurios NKI atkreipė dėmesį į tai, kad dėl didelės BPM darbo apimties mažiau žmogiškųjų išteklių turinčios NKI kai kada gali patirti sunkumų, pvz., dėl dalyvavimo įvairiose iniciatyvose, darbo grupėse ir mokymo kursuose. Į tai atsižvelgdamas BPM neseniai daug dėmesio skyrė regioninių ekspertinių žinių centrų sukūrimui. Šių centrų tikslas – sukaupti daug išsamių žinių apie konkrečios rūšies riziką, ieškoti jos mažinimo sprendimų, o paskui šiomis žiniomis pasidalyti visame BPM. Pavyzdžiui, vienas iš tokių bandomųjų projektų buvo Prancūzijos priežiūros institucijos (pranc. ACPR) vadovaujamas pakeitimo vertybiniais popieriais centro įsteigimas. Šie centrai demonstruoja ne tik glaudų ECB ir NKI bendradarbiavimą, bet ir siekį optimizuoti esamus išteklius, kartu užtikrinant nuoseklius rezultatus visame BPM.

3.4. Glaudaus bendradarbiavimo susitarimai

Po 2017 m. BPM peržiūros BPM sudarė du glaudaus bendradarbiavimo susitarimus (GBS) su Bulgarija ir Kroatija, ir jų valdžios institucijos dabar dalyvauja BPM¹³. GBS yra labai specifiniai, nes susijusios NKI prie BPM prisijungia šiek tiek kitu pagrindu nei euro zonos dalyvaujančių valstybių NKI. Pagrindinis skirtumas yra tas, kad glaudžiai bendradarbiaujančių valstybių narių NKI dalyvauja Bendros priežiūros mechanizme, bet sprendimų priėmimo atžvilgiu veikia remdamosi nurodymais, kuriuos BPM pateikia nacionalinėms kompetentingoms institucijoms, o šios tuos nurodymus paverčia nacionaliniais sprendimais.

Su Bulgarijos ir Kroatijos priėmimu susijusi patirtis buvo teigiama. Prieš sudarant GBS, buvo keičiamasi išsamia informacija ir kruopščiai rengiamasi. Todėl procesas galėjo vykti sklandžiai, ypač suteikiant Bulgarijos ir Kroatijos valdžios institucijoms pakankamai laiko pritaikyti savo politiką ir praktiką prie naujai sukurtos bendradarbiavimo sistemos.

Dėl glaudaus bendradarbiavimo susitarimams būdingos struktūros nurodymais grindžiamas sprendimų priėmimo procesas užtrunka ilgiau nei BPM vidaus sprendimų priėmimas. Pavyzdžiui, nacionalinės valdžios institucijos nurodymus paprastai gauna anglų kalba, tada juos reikia išversti į nacionalinę kalbą ir įgyvendinti nacionalinėmis teisinėmis priemonėmis. Be to, sudėtinga organizuoti bendrus patikrinimus vietoje, nes BPM reglamentu Europos Centriniam Bankui per patikrinimus GBS šalyse suteikiamas tik stebėtojo vaidmuo.

---

¹³ Kroatija prie euro zonos prisijungė 2023 m. sausio 1 d. Ji taip pat tapo tikrąja BPM nare.

Vis dėlto apskritai GBS veikia gerai ir juos sudarius keliose srityse buvo greitai pasiekta gerų rezultatų. Pavyzdžiui, buvo laiku sukurti tiesioginio prižiūrimų subjektų ir JPG ryšių palaikymo kanalai, prižiūrimi subjektai sklandžiai įtraukiami į centralizuotą SREP, o BPM gali naudotis Bulgarijos ir Kroatijos priežiūros ekspertinėmis žiniomis vietos klausimais ir patirtimi su nacionalinėmis SĮ.

3.5. Bendradarbiavimas su trečiųjų šalių priežiūros institucijomis ir „Brexit’o“ poveikis

Daugelis BPM prižiūrimų SĮ plačiai veikia tarptautiniu mastu. Todėl labai svarbus vaidmuo tenka tarpvalstybiniam bendradarbiavimui ir veiklos derinimui nustatant ir mažinant riziką finansiniam stabilumui.

Pastaraisiais metais BPM stengėsi stiprinti savo strateginį bendradarbiavimą su trečiųjų šalių institucijomis priežiūros klausimais. Jis pasirašė daugiau kaip 15 susitarimo memorandumų su ne ES įsisteigusiomis bankų ir rinkos priežiūros institucijomis, ir jie su institucijos partnerės sutikimu skelbiami ECB svetainėje. Pagal tokio pobūdžio susitarimus lengviau sklandžiai bendradarbiauti priežiūros srityje ir keistis informacija.

Nuo 2016 m. tarptautiniai bankai po „Brexit’o“ reorganizavosi, kad galėtų toliau veikti ES. Dėl to pradėtos maždaug 25 su „Brexit’u“ susijusios BPM leidimų išdavimo procedūros. Buvo steigiamos naujos ir restruktūrizuojamos esamos kredito įstaigos. Bendram priežiūros mechanizmui teko nelengva užduotis – priimti jas per palyginti trumpą laikotarpį, o tai buvo itin sudėtinga skirtingus verslo modelius taikančių didelių tarptautinių bankų patronuojamųjų įmonių atžvilgiu.

2018 m. rugpjūčio mėn. ECB paskelbė savo priežiūros lūkesčius dėl bankų registravimo modelių. Pirmiausia siekta užtikrinti, kad naujai įsteigti subjektai, kuriems taikoma BPM priežiūra, taikytų patikimą rizikos valdymą, kontrolės sistemas, o jų veikla būtų atspari krizėms.

Atsižvelgdamas į šias aplinkybes ir vykdydamas jam pavestas priežiūros užduotis užtikrinti, kad trečiųjų šalių patronuojamosios įmonės būtų tinkamai valdomos ir tinkamai valdytų riziką, dabar BPM baigia peržiūrėti prekyviečių registravimo ir rizikos valdymo praktiką (prekyviečių nustatymo peržiūra). Atliekant šią peržiūrą, daugiausia dėmesio skiriama registravimo ir rizikos valdymo praktikai prekyvietėse, kurių veikla bankuose, kurie steigiasi dėl „Brexit’o“, vykdoma, pvz., rinkos formavimo, išdo ir išvestinių finansinių priemonių srityse¹⁴.

Peržiūra yra svarbi priežiūros priemonė, kuria naudodamasis BPM gali patikrinti, ar sektoriaus praktika atitinka ECB priežiūros lūkesčius dėl visų BPM subjektų, įskaitant trečiųjų šalių grupių ES patronuojamąsias įmones. Iš jos rezultatų matyti, kad dauguma besisteigiančių bankų neįgyvendino BPM nustatytų lūkesčių, nes turi keletą tuščios priedangos savybių. BPM kiekvienai prekyvietei yra nustatęs skirtingus rizikos rodiklius, kad galėtų geriau atsižvelgti į prekybos veiklos reikšmingumą ir visą susijusią dėl jos kylančią riziką. ECB šiuos trūkumus

---

¹⁴ [The desks mapping review – integrating Brexit banks into European banking supervision](#) (Prekyviečių nustatymo peržiūra. „Brexit’o“ bankų įtraukimas į Europos bankų priežiūrą).

šalims per antrąją 2023 m. ketvirtį atitinkamiems bankams taikomose teisinėse sistemose, nustatydamas tinkamus pereinamuosius laikotarpius.

3.6. Bendradarbiavimas su ne bankų priežiūros institucijomis

BPM yra įdiegęs kelis mechanizmus, pagal kuriuos bendradarbiaujama su kitų finansų sektoriaus subjektų, pvz., draudimo įmonių ir investicinių įmonių, priežiūros institucijomis (toliau – ne bankų priežiūros institucijos). Šis bendradarbiavimas itin svarbus, nes kelios bankų grupės valdo draudimo įmones, investicines įmones ir kitus finansų sektoriaus subjektus, patenkančius į kitų priežiūros institucijų atliekamos finansų priežiūros taikymo sritį. Be to, kadangi daug BPM prižiūrimų kredito įstaigų leidžia vertybinius popierius ES reguliuojamose rinkose, BPM sukūrė ryšių palaikymo su rinkų ir vertybinių popierių priežiūros institucijomis kanalus.

Svarbiausias šios srities BPM tikslas yra keistis informacija, siekiant užtikrinti galimybę prireikus imtis koordinuotų veiksmų. Tinkamą informacijos teikimą ne bankų priežiūros institucijoms Bendrame priežiūros mechanizme paprastai užtikrina JFG.

Svarbu pažymėti, kad veiksmingas keitimasis informacija tarp BPM ir ne bankų priežiūros institucijų priklauso nuo to, kaip finansų rinkų priežiūra organizuojama nacionaliniu lygmeniu. BPM užduotys apima tik pradžinę kredito įstaigų priežiūrą, o kai kuriose valstybėse narėse už finansų sektorių (bankų, draudimo, vertybinių popierių) priežiūrą atsakingos susijusios nacionalinės valdžios institucijos yra integruotos į vieną priežiūros instituciją arba padalytos į rizikos ribojimo instituciją ir finansų priežiūros instituciją. Taip pat gali reikėti keitimosi informacija tarp BPM ir trečiosios šalies rinkos priežiūros institucijų mechanizmo. Šiuo atžvilgiu kaip pavyzdį būtų galima nurodyti naują 2021 m. sudarytą JAV vertybinių popierių ir biržų komisijos ir BPM susitarimo memorandumą.

Be to, BPM yra vienas iš svarbiausių dalyvių vykdamas papildomą finansinių konglomeratų priežiūrą. Šias grupes sudaro bankininkystės, draudimo ir investiciniai padaliniai, kuriems taikomos Finansinių konglomeratų direktyvoje nustatytos papildomos priežiūros taisyklės. Direktyvoje konkrečiai nustatyta, kad viena iš sektoriaus priežiūros institucijų, atsakingų už skirtingus konglomerato padalinius, paskiriama koordinatorė¹⁵. Kadangi Bendras priežiūros mechanizmas prižiūri svarbias įstaigas, jam dažnai pavedama koordinuojančiosios kai kurių didžiausių ES veikiančių finansinių konglomeratų priežiūros įstaigos funkcija. Dar neseniai šioje srityje BPM daugiausia dėmesio skyrė kasdienei priežiūrai, t. y. prioritetinių priežiūros klausimų nustatymui. Dabar ECB yra sudaręs bendradarbiavimo susitarimus su draudimo priežiūros institucijomis, kad galėtų sustiprinti bendradarbiavimą ir keitimasi informacija bankų ir draudimo konglomeratų klausimais. Be to, dabar ECB aktyviau bendradarbiauja su Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija, kad, dalydamasis patirtimi ir informacija, galėtų geriau atsižvelgti į konglomeratams būdingą riziką, ir nustatė formalizuotą vidaus darbo kryptį finansinių konglomeratų klausimais.

3.7. Bendradarbiaujant kitose nuolatinės priežiūros srityse padaryta pažanga

---

¹⁵ Finansinių konglomeratų direktyvoje nustatyta visų prižiūrint finansinio konglomerato subjektus dalyvaujančių priežiūros institucijų bendradarbiavimo priežiūros srityje sistema. Direktyvoje taip pat nustatyti kriterijai, kaip paskirti koordinatorių – priežiūros įstaigą, vadovaujančią vykdamas papildomos priežiūros įgaliojimus.

Kompetencija ir tinkamumas

Kaip pripažinta pirmojoje BPM ataskaitoje, su kompetencijos ir tinkamumo vertinimais yra susiję daug ECB priežiūros valdybos siūlymu Valdančiosios tarybos priimamų sprendimų.

Po to, kai buvo atlikta paskutinė BPM peržiūra, gerinant bendradarbiavimą su NKI kompetencijos ir tinkamumo vertinimo srityje padaryta didelė pažanga. Tai plačiai pripažino NKI per peržiūros metu vykusias diskusijas. Apskritai jos giria BPM pasiekimus, ypač susijusius su rizika grindžiamo sprendimų priėmimo sistema ir naujų IT priemonių įgyvendinimu.

ECB kartu su NKI sudaro kompetencijos ir tinkamumo tinklą, kuris rengia ir atnaujiną reikiamus vadovus ir šablonus, kad vertinimų bei kompetencijos ir tinkamumo vertinimo procedūrų patvirtinimo procesai nuolatinės priežiūros srityje būtų nuoseklesni, racionalesni ir veiksmingesni. Šie dokumentai apima pagrindinius elementus, pvz., i) įvairioms vadovaujamos pareigoms, įskaitant pagrindines funkcijas atliekančius asmenis, taikomus pokalbių šablonus, ii) dokumentų rengimo gaires, kuriomis siekiama užtikrinti, kad visose kompetencijos ir tinkamumo vertinimo procedūrose ir sprendimuose būtų vartojamos nuoseklios formulės, iii) kompetencijos ir tinkamumo vadovą, kuriame aprašyta BPM politika, praktika ir procesai, taikomi vertinant svarbių kredito įstaigų valdymo organų narių tinkamumą, ir iv) vadovą, padedantį atvejus nagrinėjantiems JPG ir NKI atstovams, kurie rengia kompetencijos ir tinkamumo vertinimo projektą, nuolat taikyti BPM kompetencijos ir tinkamumo principus.

Po praėjusios BPM peržiūros BPM aktyviau stengėsi užtikrinti efektyvesnę sprendimų dėl kompetencijos ir tinkamumo priėmimą. Jis supaprastino sprendimų priėmimo procesą: įgyvendino delegavimo procesą ir paprastesniems sprendimams skirtą paspartintą procesą, taip pat daug dėmesio skyrė tinkamų IT priemonių kūrimui, kad galėtų atlikti daug kompetencijos ir tinkamumo vertinimų, bet kartu užtikrinti veiksmingą priežiūrą. Keliais konkrečiais atvejais jis apsvarstė *ad hoc* sprendimus, skirtus konkrečiai su kai kuriomis valstybėmis narėmis susijusioms kompetencijos ir tinkamumo problemoms pašalinti, ir aiškinosi galimybes pritaikyti panašų požiūrį panašioms atvejams.

Be to, 2018 m. BPM pradėjo taikyti alternatyvųjį kompetencijos ir tinkamumo vertinimo procesą. Tai yra paspartinta sprendimų priėmimo procedūra, kuria siekiama padidinti efektyvumą, sutrumpinti sprendimų dėl kompetencijos ir tinkamumo nagrinėjimo trukmę ir sudaryti sąlygas taikyti labiau rizika grindžiamą požiūrį. Pagal šią procedūrą NKI, užuot rengusi preliminarų pasiūlymą NKI lygmeniu ir bendrą NKI / ECB vertinimą, yra atsakinga už pasiūlymo parengimą kartu su JPG nariu. Paskui pasiūlymas teikiamas tiesiai BPM sekretariatui kokybei patikrinti ir ECB vyresniajai vadovybei priimti¹⁶.

Kad galėtų racionalizuoti kompetencijos ir tinkamumo vertinimą ir suvaldyti didelį informacijos kiekį, BPM tobulino savo IT priemones. 2021 m. pradžioje, siekiant paremti priežiūros procesą, buvo sukurtas IMAS portalas – dabar BPM jį pradėjo naudoti, kad galėtų sudaryti bankams sąlygas tiesiogiai ir saugiai perduoti visus dokumentus, kuriuos reikia pateikti teikiant paraiškas dėl kompetencijos ir tinkamumo. Aktuali informacija apie

---

¹⁶ Iš pradžių ši procedūra buvo taikoma vienuolikai valstybių narių ir įstaigoms, kurių turtas nesiekia iš viso 3 mlrd. EUR, o 2022 m. pradėta taikyti plačiau – visoms BPM valstybėms narėms ir įstaigoms, kurių turtas sudaro iš viso iki 10 mlrd. EUR.

kompetencijos ir tinkamumo vertinimo procesą, pvz., atnaujintos procedūros ir šablonai, įkeliami į vidaus tinklą, kuriame NKI gali lengvai susipažinti su naujausiais dokumentais.

Dėl priemonių, kurios buvo specialiai sukurtos siekiant palengvinti kompetencijos ir tinkamumo vertinimą, pažymėtina, kad dabar BPM kartu su dviem NKI bando mašinių mokymosi priemonę, kuri palengvina kompetencijos ir tinkamumo klausimynų skaitumą bei vertinimą, o dėmesį į galimas problemas atkreipia ankstyvame proceso etape. Siekiama užtikrinti, kad iki pirmojo 2023 m. pusmečio šia priemone būtų naudojama plačiai.

Nors pripažįstama, kad pažanga kartu su NKI yra padaryta¹⁷, bet iššūkių dar yra, ypač dėl to, kad nacionalinės sistemos nėra pakankamai suderintos ir pasižymi nacionaliniais ypatumais. Tai pabrėžė kelios NKI, atkreipusios dėmesį į tai, kad, toliau jų nesuderinus, BPM pastangos bus ribotos. Į 2021 m. spalio mėn. Komisijos pasiūlytą bankų sektoriaus dokumentų rinkinį įtrauktas pasiūlymas toliau derinti kompetencijos ir tinkamumo vertinimų reguliavimo sistemą. Dabar šis dokumentų rinkinys aptariamasi Europos Parlamente ir Taryboje.

Vykdyto užtikrinimo ir sankcijų taikymo įgaliojimai

2017 m. BPM peržiūros ataskaitoje nurodyta, kad, siekiant įvertinti ECB vykdyto užtikrinimo ir sankcijų taikymo įgaliojimus, reikia daugiau praktinės patirties. Praėjus maždaug aštuoneriems metams nuo sukūrimo, BPM parodė, kad šios patirties įgijo vis daugiau ir daugiau. Iš naujausios BPM ataskaitos dėl sankcijų taikymo veiklos¹⁸ matyti, kad vykdyto užtikrinimas daugiausia buvo taikomas prudencinių reikalavimų pažeidimams vidaus valdymo srityje (laikantis 2021 m. BPM priežiūros prioritetų). Be to, iš šios ataskaitos matyti, kad dažniau imtasi sankcijų dėl su priežiūra susijusios pareigos pranešti nevykdymo. Dėl metodikos pažymėtina, kad 2021 m. kovo mėn. ECB paskelbus administracinių nuobaudų nustatymo vadovą padidėjo skaidrumas.

Naudodamasis vykdyto užtikrinimo įgaliojimais, ECB už nuolatinį reglamento arba ECB priežiūros sprendimo nesilaikymą gali skirti periodines baudas¹⁹. Iki šiol šia vykdyto užtikrinimo priemone ECB naudojosi retais atvejais.

Sankcijų taikymo įgaliojimais BPM naudojasi laikydamasis ribų, nustatytų perkeliant Kapitalo reikalavimų direktyvą (KRD) į dalyvaujančių valstybių narių nacionalinės teisės aktus. Vis dėlto, kadangi valstybės narės yra skirtingai įgyvendinusios svarbius sankcijų režimo elementus, ECB yra mažiau pajėgus nuosekliai nustatyti tinkamas sankcijas.

Bankų sektoriaus dokumentų rinkinio pasiūlymu siekiama suderinti tam tikrus priežiūros ir sankcijų taikymo įgaliojimus ES. Pirma, juo siekiama išplėsti sankcijų taikymo įgaliojimų sritį, įtraukiant daugiau prudencinių reikalavimų į sąrašą pažeidimų, už kuriuos skiriamos administracinės nuobaudos ir sankcijos. Antra, juo siekiama suteikti NKI daugiau įgaliojimų užtikrinti taisyklių laikymąsi, numatant teisės aktuose periodines baudas, kad kredito įstaigos kuo greičiau pradėtų laikytis prudencinių reikalavimų. Todėl KRD VI pasiūlyme būtų

---

¹⁷ Vidutinė nagrinėjimo trukmė atliekant valdymo organo narių kompetencijos ir tinkamumo vertinimą sutrumpėjo 33 proc. nuo 164 dienų 2017 m. iki 110 dienų 2021 m. 2021 m. vidutinė nagrinėjimo trukmė nuo kompetencijos ir tinkamumo vertinimo procedūrų pradžios iki pabaigos buvo 3,7 mėn.

¹⁸ [2021 m. sankcijų taikymo ataskaita](#).

¹⁹ Skirti periodines baudas BPM leidžiama pagal [BPM pagrindų reglamento](#) 129 straipsnį.

nustatytos priežiūros institucijoms skirtos veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos vykdymo užtikrinimo ir sankcijų taikymo priemonės.

4. Bankų priežiūra prisitaiko prie naujų sunkumų

4.1. Apžvalga

Nuo pasaulio finansų krizės bankų sektoriaus patirti sunkumai parodė, kad svarbu stiprinti priežiūros veiklą visoje ekonomikoje. Vykdyti veiksmingą, kokybišką bankų priežiūrą, palaikyti ryšius tarpvalstybinio ir tarpsektorinio lygmenimis ir bendradarbiauti priežiūros klausimais labai svarbu norint užtikrinti greitą kredito įstaigų saugumui bei patikimumui ir finansiniam stabilumui kylančios rizikos nustatymą ir pašalinimą. Šiuo tikslu priežiūros institucijos turi atidžiai apibrėžti savo tikslus, parengti ir nuolat vykdyti į ateitį nukreiptą finansiniam stabilumui kylančios rizikos vertinimą ir laikytis aktyvaus integruoto požiūrio į bankų priežiūrą ir gebėjimą pritaikyti gautas išvadas visame finansų sektoriuje, siekiant pageidaujamų tikslų.

Atliekant peržiūrą vertintos keturios priežiūros iššūkių sritys:

- atsakas į COVID-19 krizę,
- IT ir kibernetiniam saugumui kylančios rizikos priežiūra,
- su klimatu susijusios rizikos srityje kylantys priežiūros iššūkiai,
- su pinigų plovimu susiję priežiūros iššūkiai.

BPM atsakas į karą Ukrainoje atliekant šią peržiūrą vertintas tik netiesiogiai, atsižvelgiant į padidėjusios geopolitinės rizikos poveikį bankų finansiniam stabilumui ir bankų priežiūrai, ypač kibernetiniam saugumui kylančiai rizikai ir kredito rizikai. Pažymėtina, kad, panašiai kaip reaguodamas į COVID-19 pandemiją, BPM reagavo sparčiai ir visapusiškai²⁰, siekdamas sumažinti pagrindinę riziką. Šią riziką sudarė Rusijos poveikis keliems prižiūrimiems bankams, sankcijų poveikis, kibernetiniai išpuoliai ir prastėjančios makroekonominės perspektyvos dėl kylančios energetikos krizės. Nustatydamas savo 2023–2025 m. priežiūros prioritetus, BPM karą Ukrainoje ir kylančią riziką nustatė kaip vieną iš pagrindinių jam susirūpinimą keliančių sričių²¹. BPM įrodė gebantis prisitaikyti prie naujos rūšies krizės netrukus po to, kai kilo COVID-19 pandemija, nors vertinti taikytų priemonių poveikį ilgesniu laikotarpiu dar per anksti.

4.2. Atsakas į COVID-19 pandemiją

Bankų priežiūros požiūriu COVID-19 pandemijos protrūkis buvo didelis išbandymas, ar BPM geba sparčiai prisitaikyti prie priežiūros iššūkių. Kaip pripažino NKI ir sektoriaus suinteresuotieji subjektai, laikoma, kad BPM atsakas į pandemiją buvo spartus ir lankstus. Priežiūros institucijų turimos priemonės, kartu platesnio viešosios politikos atsako į pandemiją

²⁰ [Supervisors' reaction to the war in Ukraine](#) (Priežiūros institucijų reagavimas į karą Ukrainoje, europa.eu)

²¹ [ECB Bankų priežiūros tarnyba: 2023–2025 m. BPM priežiūros prioritetai](#).

elementas, buvo pakankamos ir veiksmingos mažinant krizės poveikį. ECB, NKI ir Europos priežiūros institucijų bendradarbiavimas krizės metu taip pat veikė gerai.

Nors tiksliai įvertinti atskirų paramos kapitalui ir likvidumo gerinimo priemonių poveikį gali būti sunku – fiskalinės ir piniginės paramos priemonių vienu metu buvo imtasi ir ES, ir nacionaliniu lygmenimis –, įsitikinta tuo, kad buvo veiksmingos šios dėl pandemijos protrūkio BPM taikytos priemonės:

- *su veikla susijusios pagalbos priemonės* – šios, sektoriaus nuomone, itin naudingos priemonės, pvz., ilgesni priežiūros įpareigojimų įvykdymo terminai (pvz., susiję su taisomaisiais veiksmais dėl neseniai atliktų patikrinimų vietoje ir vidaus modelių tyrimų įgyvendinimu), buvo taikytos laiku ir užtikrino reikiamą bankų gebėjimą reaguoti į staigiai kilusią krizę;
- *nuolatinė bankų rizikos stebėseną* – kilus pandemijai paaiškėjo, kad būtina vykdyti intensyvesnę ir išsamesnę kredito rizikos valdymo priežiūrą. Didžioji dauguma NKI palankiai vertino iš bankų atsakymų į generaliniams direktoriams skirtą laišką gautas įžvalgas;
- *rekomendacija dėl dividendų paskirstymo* – svarbioms įstaigoms skirta ECB rekomendacija dėl dividendų buvo veiksminga ir pagal ją bankuose buvo galima išsaugoti 28 mlrd. EUR kapitalo, kuris per pandemiją veikė kaip papildomas kapitalo rezervas. Praktinis rekomendacijos taikymas mažiau svarbioms įstaigoms buvo mažiau veiksmingas (nors ją taikė visos NKI), nes daugelis MSĮ toliau mokėjo dividendus²², – suinteresuotieji subjektai tai nurodė kaip vienodų sąlygų užtikrinimo problemą;
- *galimybės naudoti rezervą* – per COVID-19 pandemiją ECB leido bankams naudotis savo 2 ramsčio gairių lėšomis ir naudoti kapitalo bei likvidumo rezervus, siekiant išvengti galimo jų balansų ir pinigų srauto pozicijų pablogėjimo. Dėl didžiulio taikytų viešosios ir piniginės paramos priemonių masto bankai nepatyrė didelių nuostolių ir nepanaudojo savo rezervų dėl didžiausios galimos paskirstyti sumos²³ apribojimų ir suvokiamų rinkos suvaržymų (pvz., galimo rinkos stigmos poveikio).

Per COVID-19 pandemiją išryškėjo kai kurios tobulintinos bankų priežiūros sritys. Pavyzdžiui, pragmatinio SREP taikymo patirtis suteikė vertingų įžvalgų dėl galimybės supaprastinti įprastinį SREP normaliais laikais. Kredito rizikos srityje COVID-19 pandemija atskleidė didelius bankų kredito rizikos valdymo trūkumus, kuriuos priežiūros institucijos iki pandemijos laikė mažiau svarbiais dėl nedidelės proporcinės neveiksnių paskolų dalies²⁴ (pvz., skirtumus, susijusius su kredito rizikai taikoma pakantumo politika, įsipareigojimų neįvykdymo tikimybės nustatymu ir atidėjinių politika). Šioms spragoms šalinti taikytos priemonės ateityje išliks sustiprinto su priežiūra susijusio tikrinimo objektu.

4.3. IRT / kibernetiniam saugumui kylanti rizika

---

²² Nuo 2020 m. kovo mėn. iki 2021 m. rugsėjo mėn. 925 MSĮ išmokėjo iš viso 2,9 mlrd. EUR dividendų.

²³ Kapitalo reikalavimų direktyvoje nustatyta didžiausios galimos paskirstyti sumos koncepcija, pagal kurią reikalaujama, kad priežiūros institucijos automatiškai apribotų uždario paskirstymą, jei bendras banko kapitalas nebesiekia jo 1, 2 ramsčių ir KRD rezervo reikalavimų sumos.

²⁴ Pažymėtina, kad prieš pandemijos protrūkį ECB įgyvendino kelias priežiūros iniciatyvas, siekdamas palengvinti neveiksnių paskolų kiekio mažinimą ir apdairų valdymą ES bankų sektoriuje. Jis pateikė priežiūros gaires dėl tinkamo neveiksnių paskolų klasifikavimo, valdymo ir atidėjinių sudarymo. Jis taip pat nurodė konkrečiai su bankais susijusius priežiūros lūkesčius dėl neveiksnių paskolų atidėjinių sudarymo. Apskritai ECB neveiksnių paskolų strategija padėjo sumažinti neveiksnių paskolų kiekį ES bankų sektoriuje.

Kalbant apie riziką, kuri atsirado per pastarųjų penkerių–dešimties metų laikotarpį nuo tada, kai padidėjo finansinių paslaugų skaitmenizacija ir labai išaugo bankų naudojamų duomenų kiekis, pažymėtina, kad IRT ir kibernetiniam saugumui kylančios rizikos priežiūros tobulinimas buvo priežiūros darbotvarkės prioritetas. Kibernetiniam saugumui kylanti rizika ir su veiklos perdavimu išorės subjektams susijusi rizika nurodytos kaip dvi svarbiausios temos. BPM tai pripažino nuroydamas IRT / kibernetiniam saugumui kylančios rizikos priežiūrą kaip itin svarbią trumpojo ir vidutinio laikotarpio sritį.

Peržiūros metu paaiškėjo, kad BPM turi pakankamai oficialių priežiūros įgaliojimų, kad galėtų reaguoti į IRT / kibernetiniam saugumui kylančią riziką, – ypač pagal būsimą Skaitmeninės veiklos atsparumo aktą. Atsižvelgiant į iki šiol pastebėtus kibernetinius išpuolius manoma, kad IRT ir kibernetiniam saugumui kylančios rizikos priežiūros sistema yra tinkama. Į 2022–2023 m. pateikiamus gaivinimo planus buvo reikalaujama įtraukti kibernetiniam saugumui kylančios rizikos scenarijų, o 2024 m. svarstoma atlikti su kibernetiniam saugumui kylančia rizika susijusį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, siekiant įvertinti bankų pasirengimą kibernetiniams incidentams.

Kai IT paslaugų teikimą bankai perduoda išorės subjektams, kyla susirūpinimas dėl koncentracijos rizikos (paslaugų teikėjų, kurių paslaugomis naudojamosi, nėra daug), naudojimosi trečiosiose šalyse veikiančių grupės vidaus subjektų paslaugomis (dėl galimos geopolitinės rizikos) ir perduotos veiklos grandinių atsiradimo rizikos. Todėl ECB reikalavo, kad SI kasmet pateiktų visų savo veiklos perdavimo išorės subjektams susitarimų sąrašą. Taip siekiama suteikti ECB reikiamos informacijos, kuria remdamasis jis galėtų įvertinti dėl veiklos perdavimo išorės subjektams susitarimų kylančią riziką ir galiausiai užtikrinti didesnę visose SI taikomų veiklos perdavimo išorės subjektams susitarimų patikimumą. Be to, ECB ir NKI gali atlikti horizontaliąją veiklos perdavimo išorės subjektams rizikos analizę. Todėl JPG gali atlikti lyginamąją savo ir kitų JPB bankų veiklos perdavimo išorės subjektams analizę ir apskritai įvertinti finansų sektoriaus tarpusavio sąsajas su paslaugų teikėjais, kurie yra tretieji asmenys, ir galimą koncentracijos riziką įstaigų ir sektoriaus lygmenimis. Pirmąkart šią informaciją reikėjo pateikti 2022 m. liepos mėn. ir ECB jau atliko pirmąją horizontaliąją analizę. Ja bus remiamasi vykdant būsimą priežiūros veiklą.

Peržiūros metu nustatyta, kad ECB ir NKI bendradarbiavimas veikia gerai. Daugelis NKI gyrė BPM tinklo, kuriame NKI ir ECB reguliariai keičiasi informacija, darbą kibernetiniam saugumui kylančios rizikos klausimais. Kai kurios NKI nurodė, kad šiuo klausimu būtų galima sustiprinti ECB vaidmenį MSĮ priežiūros srityje, pvz., parengiant MSĮ skirtus geriausių patirties pavyzdžius. ECB taip pat galėtų suteikti daugiau aiškumo pradėdamas naują SI skirtą iniciatyvą, jei NKI gali tikėtis, kad jos taikymo sritis bus išplėsta, įtraukiant į ją taip pat MSĮ priežiūrą.

Svarbus peržiūros metu paaiškėjęs klausimas buvo IRT išteklių, su kibernetiniam saugumui kylančia rizika susijusių išteklių ir ekspertinių žinių stoka priežiūros bendruomenėje tiek NKI, tiek ECB lygmenimis. Norint šioje srityje pritraukti talentų, reikia konkuruoti su kitais rinkos dalyviais, todėl gali būti sunku įdarbinti specialistų. Mokyti ECB ir NKI darbuotojus svarbu, bet taip problemą bus galima išspręsti tik iš dalies.

4.4. Klimato kaita

Su klimato kaita susijusios rizikos svarba finansų sistemos stabilumui, o kartu ir prudencinei priežiūrai paskatino didesnę BPM aktyvumą šioje srityje ir imtis kelių priežiūros iniciatyvų. Šios iniciatyvos, kurios buvo įgyvendintos gerokai anksčiau, nei panašių priemonių ėmėsi priežiūros institucijos daugumoje kitų ES nepriklausančių jurisdikcijų, rodo BPM gebėjimą prisitaikyti ir aktyviai spręsti atsirandančius priežiūros sunkumus. Tai sustiprina bendrąjį suvokimą, kad BPM šioje besiformuojančios rizikos srityje yra lyderis.

Imantis vadovaujamo vaidmens su klimato kaita susijusios rizikos priežiūros srityje, reikia ieškoti būdų, kaip tinkamai pašalinti daug universalių problemų, kurių paprastai nekyla mažinant įprastinę riziką. Šių problemų kyla, be kita ko, todėl, kad su klimatu susijusi rizika yra siejasi su ateitimi ir trūksta išsamių ir palyginamų duomenų, kuriuos būtų galima naudoti iškart.

Siekdamas sumažinti šias problemas, BPM 2020 m. parengė vadovą, kuriame nurodė priežiūros lūkesčius dėl to, kaip bankai turėtų apdairiai valdyti ir skaidriai atskleisti su klimatu susijusią riziką. ECB įvertino, kaip atsižvelgiama į šiuos lūkesčius, bet iš bankų taip pat buvo reikalaujama įsivertinti patiems. Siekdamas papildyti šią momentinę veiklą, ECB reguliariai skelbia naujausią informaciją apie bankų pažangą atskleidžiant su klimatu ir aplinka susijusią riziką ir kartu pateikia rinkos dalyviams geriausios patirties pavyzdžių. Be to, 2022 m. ECB atliko su klimatu susijusios rizikos testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, siekdamas įvertinti, kaip bankai yra pasirengę atremti finansinius ir ekonominius sukrėtimus dėl su klimatu susijusios rizikos. Tai taip pat paskatino bankus aktyviai rinkti duomenis ir rengti pakaitinius savo pozicijų rodiklius. Rezultatai rodo, kad šiuo metu bankai neturi patikimų rizikos testavimo nepalankiausiomis sąlygomis sistemų ir stokoja reikiamų duomenų. 2022 m. ECB taip pat atliko pirmuosius su klimatu susijusiai rizikai skirtus patikrinimus vietoje.

Atlikus BPM peržiūrą paaiškėjo, kad ECB ir NKI tarpusavio bendradarbiavimas su klimato kaita susijusios rizikos klausimais yra geras. Kaip dvikrypčių informacijos mainų ir bendradarbiavimo su klimatu susijusios rizikos klausimais pavyzdį būtų galima nurodyti tai, kad, remdamasi kai kuriose NKI jau taikoma atitinkama priežiūros praktika, ECB šią praktiką pradėjo taikyti visame BPM. Tai paskatino tolesnį dialogą ir po to padėjo rasti bendrą sutarimą dėl geriausios patirties. Peržiūros metu NKI plačiai pripažino bendradarbiavimo šiais klausimais kokybę ir mastą. Apskritai NKI buvo labai patenkintos taikytu požiūriu į priežiūrą ir sutarė dėl to, kad su klimatu susijusiai rizikai reikia taikyti laipsnišką prieigą, siekiant nuolat didinti sektoriaus informuotumą apie šią riziką ir įgyvendinti reikiamus pakeitimus.

ECB padėjo nacionalinėms kompetentingoms institucijoms – rengė joms mokymo programas. Taip pat buvo įsteigtos horizontaliosios grupės ir su klimatu susijusiai rizikai skirtas bendras tinklas. NKI per juos teikė Europos Centriniam Bankui nuomones apie su klimatu susijusius produktus, pvz., apie jo vadovą dėl priežiūros lūkesčių ir apie 2022 m. su klimatu susijusios rizikos testavimo nepalankiausiomis sąlygomis struktūrą. ECB nacionalinėms kompetentingoms institucijoms taip pat suteikė galimybę leisti mažiau svarbioms įstaigoms dalyvauti kai kurioje jų veikloje, pvz., atliekant 2022 m. teminę peržiūrą dėl su klimatu susijusios ir aplinkos rizikos.

Tuo pačiu metu NKI taip pat parengė ir paskelbė MSĮ skirtus savo vadovus dėl su ASV veiksniais susijusios rizikos, papildančius svarbioms įstaigoms skirtus ECB vadovus. Nors peržiūra neparodė, kad dėl to susiformavo labai skirtingi su MSĮ susiję lūkesčiai, buvo nustatyta, kad, nepaisant daugybės ECB veiksmų, – su klimatu susijusios rizikos vadovo, kelių

apskritojo stalo diskusijų su klimatu susijusios rizikos priežiūros tema, NKI požiūrių į su klimatu susijusios rizikos vertinimą išsiaiškinimo ir lyginamosios jų analizės, – manoma, kad NKI požiūrio į MSĮ šiuo klausimu koordinavimą būtų galima toliau gerinti. Nekoordinuojant jo MSĮ lygmeniu, gali susiformuoti skirtingi su MSĮ susiję priežiūros lūkesčiai ir praktika. Siekdamas užtikrinti, kad priežiūros požiūris šioje besiformuojančios rizikos srityje būtų toliau derinamas, ECB galėtų atlikti lyginamąją šios priežiūros praktikos analizę. Paskui šios lyginamosios analizės rezultatus būtų galima įtraukti į MSĮ skirtą priežiūros metodiką ir taip užtikrinti nuoseklų požiūrį į priežiūros praktiką.

2022 m. JPG atliko teminę peržiūrą su klimatu ir aplinka susijusios rizikos klausimais ir palankiai įvertino iš horizontaliųjų ECB padalinių gautą paramą, ypač atsižvelgiant į tai, kad ši peržiūra buvo atliekama tuo pačiu metu kaip ir SREP. Svarbus tolesnis žingsnis bus klimato rizikos integravimas į įprastinį SREP, siekiant užtikrinti, kad su klimatu susijusios rizikos priežiūra taptų įprastinio priežiūros proceso dalimi. Šiuo tikslu BPM stengiasi atnaujinti savo priežiūros metodiką.

4.5. Kova su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu (KPP / KTF)

Be tiesioginio neigiamo poveikio, kurį pinigų plovimas ir terorizmo finansavimas (PP / TF) daro visuomenei, toks elgesys taip pat gali sumažinti pasitikėjimą atskirais bankais ir visu finansų sektoriumi, pakenkti jo reputacijai ir daryti poveikį jo stabilumui bei tinkamam veikimui. KPP / KTF reikalavimų pažeidimai dažnai buvo susiję su vidaus rizikos valdymo kontrolės priemonių trūkumais bankuose. Iš kelių 2019 m. Komisijos paskelbtų ataskaitų dėl KPP / KTF²⁵ aiškiai matyti, kad keliais priežiūros atvejais PP / TF rizikos išvengti nepavyko.

Todėl prudencinėms priežiūros institucijoms labai svarbu atsižvelgti į PP / TF rizikos prudencines pasekmes ir veiksmingai bendradarbiauti su KPP / KTF institucijomis. Vykdydamas savo prudencinės priežiūros užduotis ECB turi atsižvelgti į PP / TF riziką prižiūrimo subjekto prudencinio patikimumo atžvilgiu, nes ECB įgaliojimus riboja tai, kad ECB nėra KPP / KTF priežiūros institucija.

Po paskutinės BPM peržiūros buvo padaryti keli ES teisės aktų pakeitimai, kuriais paaiškinta prudencinės priežiūros ir KPP / KTF priežiūros tarpusavio sąsaja, o prudencinės priežiūros institucijos įgalios imtis veiksmų dėl su KPP / KTF susijusios informacijos tokiose srityse kaip SREP, leidimų suteikimas ir kompetencijos ir tinkamumo vertinimai²⁶.

Nuo 2019 m., taip pat dėl teisės aktų pakeitimų, vykdydamas SREP Europos Centrinis Bankas sistemingai atsižvelgė į PP / TF rizikos prudencines pasekmes²⁷. ECB su keliomis EEE valstybių narių kredito ir finansų įstaigų KPP / KTF priežiūros institucijomis sudarė daugiašalį susitarimą, ir jis padėjo daugiau keistis informacija. Nuo 2019 m. daugiašalį susitarimą su ECB pasirašiusių KPP / KTF priežiūros institucijų skaičius viršijo 50.

²⁵ [Report assessing recent alleged money-laundering cases involving eu credit institutions.pdf](#)

²⁶ Ypač žr. KRD su pakeitimais, padarytais KRD V, 91 ir 97 straipsnius.

²⁷ 2019 m. įgyvendindamas SREP gaires ECB parodė, kad atidžiai vertina PP / TF riziką.

Be to, nuo tada, kai buvo paskelbta naujausia Europos Audito Rūmų ataskaita dėl KPP²⁸, kurioje buvo atkreiptas dėmesys į tai, kad ECB vėluoja perduoti su PP / TF susijusią informaciją KPP / KTF priežiūros institucijoms, ECB pagerino dalijimuisi informacija apie PP / TF su KPP / KTF priežiūros institucijomis taikomą savo sprendimų priėmimo procesą. 2019 m. ECB įsteigė horizontalųjį padalinį, kuris daugiausia dėmesio skiria KPP / KTF klausimams rizikos ribojimo atžvilgiu ir veikia kaip centrinis ryšių palaikymo punktas, į kurią gali kreiptis įvairios institucijos²⁹. Šis padalinys, siekdamas padėti JPG, teikia techninę paramą bei bendrą metodiką KPP / KTF klausimais ir taip užtikrina geresnį veiklos koordinavimą bei nuoseklų požiūrį į priežiūrą³⁰. Pavyzdžiui, horizontalusis padalinys teikia sąrašą prudencinių įspėjamųjų signalų, kuriuos JPG įtraukia į SREP, todėl vykdant prudencinę priežiūrą aktyviai apsvarstomos galimos PP / TF rizikos prudencinės pasekmės. Jis taip pat teikia su MSI priežiūra susijusią paramą, Europos Centriniam Bankui vykdant priežiūros funkciją.

ECB taip pat dalyvauja kaip stebėtojas KPP / KTF priežiūros institucijų kolegijose. Kaip nurodyta EBI ataskaitoje²⁶, šis dalyvavimas yra dar vienas kanalas, per kurį ECB ir KPP / KTF priežiūros institucijos gali keistis informacija apie tas svarbias įstaigas, dėl kurių šios kolegijos įsteigtos. Be to, ECB, kaip prudencinės priežiūros institucija, teikia duomenis Europos bankininkystės institucijos KPP / KTF duomenų bazei (*EuReCA*).

Vis dėlto šioje srityje dar reikia toliau derinti su priežiūra susijusį požiūrį į PP / TF riziką. Kadangi vertindama PP / TF riziką kiekviena KPP / KTF institucija taiko savo metodiką, ECB turi atsižvelgti į įvairią metodiką. Dėl to didėja pavojus, kad prižiūrimi subjektai gali nenuosekliai mažinti PP / TF riziką ir nenuosekliai reaguoti į jos prudencines pasekmes.

Siekdama pašalinti šiuos trūkumus, Komisija pasiūlė³¹ įsteigti ES kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu instituciją (AMLA), kuriai tektų pagrindinis vaidmuo stiprinant ir lengvinant visų susijusių priežiūros institucijų keitimąsi informacija, jei to prireiktų, ir tai, atliekant prudencinę priežiūrą, padėtų geriau atsižvelgti į PP / TF prudencines pasekmes.

5. BPM poveikis vidaus rinkos veikimui

Užbaigti kurti bankų sąjungą tebėra vienas iš ES politikos prioritetų. Didelė pažanga kuriant vieningesnę bankų rinką jau buvo padaryta sukūrus BPM ir bendrą pertvarkymo mechanizmą. Jie buvo sukurti siekiant išspręsti per ankstesnes finansų krizes paaiškėjusias problemas. Kai kada integruotos tarpvalstybinės bankų grupės dėl to buvo išskaidytos pagal šalis, kad bankų krizes būtų galima valdyti naudojantis nacionaliniais ištekliais. BPM nustatė griežtą visos bankų sąjungos bankų priežiūrą, ir ji padeda mažinti bankų rinkos susiskaidymą ir siekti tikrų Europos interesų. Vis dėlto paaiškėjo, kad užtikrinti visiškai veiksmingą bankų vidaus rinką

²⁸ Po Audito Rūmų audito (žr. [ES kovos su pinigų plovimu bankų sektoriuje pastangos yra susiskaidžiusios, o įgyvendinimas – nepakankamas](#)) ECB įdiegė supaprastintą keitimosi informacija pagal KPP susitarimą procesą.

²⁹ KPP / KTF institucijos ir finansinės žvalgybos padaliniai.

³⁰ Europos bankininkystės institucijos parengtos naujos SREP gairės taip pat užtikrina nuoseklų ir darnų priežiūros požiūrį į PP / TF riziką ([Gairės dėl bendros priežiūrinio tikrinimo ir vertinimo proceso \(SREP\) ir priežiūrinio testavimo nepalankiausiomis sąlygomis tvarkos ir metodikos | Europos bankininkystės institucija](#)).

³¹ [Komisijos pasiūlymas įsteigti Kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu instituciją](#).

iki šiol trukdė išliekantys bankų sąjungos kūrimo užbaigimo sunkumai, kurie susiję su politikos priemonėmis arba yra politinio pobūdžio.

Todėl galimas vien BPM veiksmingumo poveikis vidaus rinkai yra ribotas. Centralizuotą bankų priežiūros veiklą, kurią BPM vykdo nuo tada nuo pat įsteigimo, be kita ko, reaguodamas į pastarųjų metų krizes, galima laikyti dideliu įnašu didinant valstybių narių tarpusavio pasitikėjimą, užtikrinant didesnę ES bankų sektoriaus atsparumą ir gerinant bendradarbiavimą bankų priežiūros klausimais visoje ES³². Iš tikrųjų, bendraujant su NKI paaiškėjo, kad padaryta akivaizdi pažanga įtraukiant jas į sprendimų priežiūros klausimais priėmimo procesą, pagerėjo komunikacija ir dalyvavimas nustatant priežiūros prioritetus bei strategiją, o priežiūros ištekliai geriau sutelkiami tarpvalstybiniais patikrinimams. Be to, BPM padėjo veiksmingai sumažinti riziką ES bankų sektoriuje ir taip padarė didelę pažangą gerinant bankų neveiksnių paskolų rizikos valdymą³³. Vis dėlto, nors BPM pastaraisiais metais veikė vis geriau, brendo ir vystėsi kaip institucija, jo poveikį sklandžiam vidaus rinkos veikimui tebevaržo politiniai bankų sąjungos iššūkiai. Praktiškai dėl to atsiranda tam tikras rinkos susiskaidymas pagal nacionalines sienas, o skirtingose valstybėse narėse įsisteigusių bankų konsolidavimas vyksta ribotai.

Vienas iš kuriant BPM nurodytų susirūpinimą keliančių klausimų buvo susijęs su pavojumi, kad gali susiformuoti skirtingi dalyvaujančių ir nedalyvaujančių valstybių narių bankų integracijos modeliai ir dėl to skaidysis vidaus rinka. Praktiškai šis susirūpinimas nepasitvirtino, todėl, kad, viena vertus, integracija į bankų sistemą dalyvaujančiose valstybėse narėse tebėra nepakankama, ir, kita vertus, ECB ir nedalyvaujančių valstybių narių kompetentingos institucijos tarpusavyje sklandžiai bendradarbiavo, ypač kolegijose ir vykdydamos tvirtu pagrindu (susitarimo memorandumais) paremtus informacijos mainus.

6. Išvados

Peržiūros metu atliktos ir šioje ataskaitoje pristatytos analizės rezultatai patvirtina, kad BPM tapo brandžia, puikiai veikiančia organizacija. Praėjus daugiau nei aštuoneriems metams nuo BPM sukūrimo įsitikinta tuo, kad jis yra gerbiama priežiūros institucija, gebanti vykdyti BPM reglamente nustatytus jos įgaliojimus.

Nuo tada, kai buvo atlikta paskutinė BPM peržiūra, BPM toliau tobulino savo priežiūros veiklą ir stiprino savo autoritetą. Pastaraisiais metais jis plėtojo darnesnę, skaidresnę ir vienodesnę priežiūros veiklą, taikomą, pvz., nustatant bankų 2 ramsčio reikalavimus ir 2 ramsčio gaires, taip pat atliekant kompetencijos ir tinkamumo vertinimus. Šie patobulinimai darė teigiamą poveikį glaudžiam ECB ir NKI bendradarbiavimui – svarbiam ir išskirtiniam BPM aspektui. Peržiūros metu gautuose atsiliepimuose šis bendradarbiavimas įvertintas labai teigiamai ir atkreiptas dėmesys į tarpusavio pasitikėjimą tarp ECB ir NKI, įskaitant tas NKI, kurios BPM dalyvauja glaudaus bendradarbiavimo forma. Taip Bendram priežiūros mechanizmui susidaro sąlygos vykdamas priežiūrą toliau plėtoti rizika grindžiamą savo požiūrį – tai matyti iš bandomųjų SREP projektų. Todėl efektyviau paskirstomi ištekliai.

---

³² Šiuo atžvilgiu ECB neseniai priėmė susitarimo memorandumą su šešiomis BPM nedalyvaujančiomis Europos Sąjungos NKI, kaip nurodyta BPM reglamento 3 straipsnio 6 dalyje.

³³ ECB duomenimis, neveiksnių paskolų kiekis ES bankų sektoriuje nuo 2015 m. sumažėjo 64 proc. Nuoroda – <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/speeches/date/2023/html/ssm.sp230208~4ee762ce05.en.html>

BPM taip pat parodė, kad geba sparčiai prisitaikyti prie atsirandančių priežiūros iššūkių ir netikėtų neigiamų įvykių. Atliekant peržiūrą taip pat nustatyta, kad apskritai BPM giriamas – jį taip pat gyvė sektoriaus suinteresuotieji subjektai – už greitą ir lankstų požiūrį sprendžiant dėl COVID-19 krizės kilusius sunkumus. Kartu BPM, kaip matyti iš jo pastangų su klimatu susijusios rizikos srityje, parodė, kad aktyviai veikia ir geba laikytis į ateitį nukreipto požiūrio į bankų priežiūrą.

Peržiūros metu taip pat paaiškėjo kelios sritys, kurioms toliau reikės skirti daug dėmesio. Pirma, BPM patiria sunkumų dėl gebėjimų, kurių reikia norint vykdyti priežiūrą labai specifinėse srityse. Tai riboja galimybę daugiau dėmesio skirti darbui tokiose srityse, kaip IRT / kibernetiniam saugumui kylanti rizika ir vidaus modelių vertinimas. Antra, iš peržiūros rezultatų matyti išorės ryšių ir bendradarbiavimo svarba. Nors su priežiūros iniciatyvomis susijęs skaidrumas prižiūrimų subjektų atžvilgiu padidėjo, toliau svarbu palaikyti ryšius su susijusiais suinteresuotaisiais subjektais, siekiant užtikrinti, kad jie suprastų priežiūros institucijų lūkesčius ir pageidaujamus rezultatus. Pastaraisiais metais BPM taip pat labai stengėsi bendradarbiauti su kitomis priežiūros institucijomis, pvz., bendru pertvarkymo mechanizmu, Europos bankininkystės institucija, kovos su pinigų plovimu institucijomis, ne bankų priežiūros institucijomis ir trečiosiose šalyse veikiančiomis priežiūros institucijomis. Šiuo tikslu BPM su daugeliu iš jų sudarė susitarimo memorandumus. Artimiausiais metais svarbu užtikrinti, kad jais būtų veiksmingai naudojamosi, ypač bendradarbiaujant su ne bankų priežiūros institucijomis, ir taip būtų galima pasiekti geresnių priežiūros rezultatų. Trečia, paskutinė sritis, į kurią reikės toliau atsižvelgti, bet kurios pats BPM kontroliuoti negali, yra susijusi su tam tikrų teisėkūros sričių derinimu. Peržiūros metu išryškėjo sunkumai, su kuriais BPM susiduria kompetencijos ir tinkamumo vertinimo, sankcijų taikymo įgaliojimų ir kovos su pinigų plovimu srityse, kuriose BMP labai priklauso nuo nacionalinės teisės aktų. Priežiūrai praverstų geriau suderinta teisinė sistema, nes taip būtų galima sumažinti susirūpinimą dėl nevienodų sąlygų Bendrame priežiūros mechanizme.

Apskritai peržiūros metu nebuvo nustatyta sričių, kuriose šiuo metu reikėtų labai keisti BPM reglamentą. Remdamasi peržiūros metu gautomis išvalgomis Komisija daro išvadą, kad dabar bankų sąjungos priežiūros ramstis yra gerai įtvirtintas ir veikia veiksmingai. Todėl tai turėtų skatinti tikėti galimybėmis, kurių galėtų suteikti užbaigta kurti bankų sąjungą, ypač vidaus rinkai.